Пам'ятайте про Україну!

СВОБОДА SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY

Редакція і Адміністрація: "Svoboda", 30 Montgomery St Jersey City, N.J. 07302
Телефони: (201) 434-0237 (201) 434-0807
з Ню Йорку (212) 227-4125
УНСоюз (201) 451-2200
з Ню Йорку (212) 227-5250

РІК LXXXIX. Ч. 207. ДЖЕРЗІ СИТІ і НЮ ЙОРК. СУБОТА, 30-го ЖОВТНЯ 1982 ЦЕНТІВ 25 CENTS JERSEY CITY and NEW YORK. SATURDAY, OCTOBER 30, 1982 No. 207. VOL. LXXXIX.

1-го ЛИСТОПАДА 1918 — ЗРИВ ГАЛИЧИНИ ДО ВОЛІ!

ДЕМОНСТРУВАТИМУТЬ БІЛЯ ОН

Ню Йорк, Н.Й. — У зв'язку з проклямацією президента Роналда Реґена для вшанування Української Гельсінкської Групи в дні 9-го листопада 1982 року, шосту річницю її заснування, Діловий комітет покликаний Закордонним Представництвом УГГ звернувся до проводів Українських Церков, до громадських, наукових, молодечих та комбатантських організацій та установ з закликом підтримати заходи ЗП УГГ для відзначення цієї події.

Діловий комітет плянує перевести у вівторок, 9-го листопада ц.р., демонстрацію під Об'єднаними Націями в Ню Йорку і звернувся до представників американського політичного світу, до сенаторів та конгресменів, які активно допомагали у підготовці резолюції Конґресу ЗСА в справі вшанування УГГ з проханням взяти участь у демонстрації.

Звернення ЗП УГГ та ділового комітету вже в короткому часі знайшло широкий відгук. Як відомо Головний Екзекутивнй Комітет УНС та Виконавчий Комітет УБС видали спільне звернення в спраі відзначення роковин УГГ із закликом до своїх членів підтримати акції ділового комітету, ієрархи Українських Церков в ЗСА звернулися до священиків та вірних із закликом в неділю, 7-го листопада ц.р., спільно молитися за ув'язнених членів УГГ, їхніх родин та за всіх страждаючих правозахисників в Україні.

На прохання Ділового комітету підписами організацій та їх представників скріпити звернення до українського громадянства в ЗСА в справі відзначення УГГ вже наспіли відповіді від Пласту, Союзу Українок Америки, Наукового Товариства ім. Т. Шевченка, Української Вільної Академії Наук, Спілки Українських Журналістів Америки, Братства колишніх вояків І УД УНА, Українського Патріярхального Товариства та організації Американці в Обороні Людських прав в Україні. Діловий комітет в порозумінні і за підтримкою Шкільної Ради пересилає до шкіл українознавства в ЗСА матеріяли про УГГ для молоді з проханням розказати учням про дію і долю українських правозахисників в Україні. В більших містах ЗСА працюють теж комітети які стараються в найбільш пригожий і можливий для них спосіб відзначити День Української Гельсінкської Групи.

ЛИСТОПАД

Пожовкле листя, сіре небо,
Осінній вітер, листопад,
Ох, скільки споминів
далеких
До над вертається назад!..

Був час і вітряний і зимний
І листя падало на шлях,
Та в душах нам світило
сонце
І квіти нам цвіли в серцях.

О, незабутній Листопаде!
Пройдуть літа, пройдуть
віки,
А ти стоятимеш над нами,
Як тінь Господньої руки.

Роман Купчинський

СОЦІЯЛІСТИ ПЕРЕМОГЛИ В ЕСПАНІЇ

Мадрид, Еспанія. — У четвер, 28 жовтня, Соціялістична партія робітників Еспанії здобула переконливу перемогу у загальних виборах, повертаючись знову до влади, 40 років після того, як вона потерпіла поразку в громадянській війні.

Речники міністерства внутрішніх справ заявили у п'ятницю вранці, що соціялісти під керівництвом свого лідера, 40-літнього Феліпе Ґонзалеса, здобули переважаючу більшість у 350-особовому парляменті, і що лідери інших партій визнали свою поразку. Ф. Ґонзалес, надзвичайна популярність якого допомогла соціялістам здобути перемогу і, таким чином, перекроїти поличну карту Еспанії, стане наймолодшим прем'єром в Европі, коли в грудні утвориться новий уряд.

Згідно з офіційними даними соціялісти здобули 194 місця, Народна спілка 97, 20 місць здобули реґіональні групи, правлячий Союз демократичного центру отримав 13 місць, а 2 місця здобула новоутворена центристська партія попереднього прем'єр-міністра Адольфа Суареза.

УРЯД ПОЛЬЩІ СТВЕРДЖУЄ КАТАСТРОФАЛЬНИЙ СТАН ЕКОНОМІКИ

Варшава, Польща. — Центральний комітет Польської комуністичної партії зібрався у вівторок, 26-го жовтня вперше після заборони вільної профспілки „Солідарність", щоб вислухати промову секретаря партії і почути, що розвал економіки досягнув „безпрецедентного розміру".

Секретар партії Манфред Ґоривода у поясненнях, поширених офіційним аґентством ПАП обіцяв поправити мешканеву проблему, постачання продуктів, збільшення зарплатень і покращання медичного обслуговування. Його обіцянки були складовою частиною намагань завоювати підтримку народу після введення військового стану 13-го грудня минулого року і заборони „Солідарности" 8-го жовтня цього року.

Пленум 200-особового Центрального комітету відбувся день після того, як парлямент ухвалив закони про покарання непрацюючих людей, молодих злочинців і пияків. Ці заходи були схвалені, не зважаючи на незадоволені голоси протесту з боку багатьох законодавців і Католицької Церкви. Секретар партії Ґоривода пригадав помилки попередніх польських лідерів Едварда Ґерека та Едварда Бабюха і представив Польщу як країну, яка йде по крутій стежці вгору, борячить проти минулих помилок та ізоляції З'єднаними Стейтами Америки.

„Соціяльно-економічну ситуацію не можна поправити за один день", — заявив Ґоривода. „Тепер ми опинилися перед спадом в економіці".

Генерал Войцєх Ярузельскі в короткому вступному слові на пленумі признав, що спроби оживити економіку були сповільнені або заблоковані та закликав центральний комітет партії знайти відповіді на розв'язання цих проблем.

Вміжчасі президент ЗСА Роналд Реґен формально скасував статус Польщі як упривілейованої країни, як одну із санкцій проти Польщі у наслідок заборони існування спілки „Солідарність". Польща була досі одинокою країною комуністичного бльоку, яка на протязі 20-ох років безперервно втішалась таким статусом у торговельних відносинах із ЗСА.

Влаштовують симпозіюм в справах освіти

Едмонтон, Альта. — Канадський Інститут Українських Студій влаштовує тут в п'ятницю і суботу, 5-6-го листопада, симпозіюм про україномовну освіту в Канаді, а зокрема про англо-українську двомовну програму в школах Альберти.

На симпозіюмі відбудеться ряд групових дискусій, у яких візьмуть участь вчені, урядові консультанти та вчителі, що розглядатимуть політичну та соціологічну сторінки навчання мови, соціопсихологію засвоєння мови, соціолінґвістику та вибрані методологічні питання. Учасники розглянуть теперішній стан двомовної програми й обговорять вигляди на розвиток у майбутньому.

Цей симпозіюм — перший такого роду й буде присвячений передусім виміні підсумків попередніх дослідів. На університетському рівні спробують оцінити розвиток україномовного навчання в Альберті. Промовець під час перекуски в п'ятницю, 5-го листопада, буде д-р Дж. Камінс (Онтарійський інститут педагогічних студій), автор недавно виданої праці п.н. „Bilingualism ana Minority — Language Children".

Українську двомовну програму заведео як пробну в 1974 році, а в 1976 році вона стала постійною частиною шкільної системи Альберти. Від того часу програма постійно розвивалася з погляду і числа учнів, і числа шкільних рад. Під цю пору понад 1,000 дітей вписано від садка до дев'ятої кляси і тепер ідуть заходи, щоб запровадити цю програму і в середніх школах. Навчання українською мовою в альбертській шкільній системі є невід'ємною частиною політики багатокультурности, як альбертського, так і канадського урядів.

Дводенна конференція відкрита для ширшої публіки. За інформаціями слід звертатися до Богдана Кордана на число телефону: 432-2434.

У світі

РЕЧНИК ДЕРЖАВНОГО ДЕПАРТАМЕНТУ ДЖАН Гюс заявив 27-го жовтня, що Уряд президента Роналда Реґена вітає примирення поміж урядом Сальвадору і лівою опозицією в тій країні. Проте офіційні урядові особи, заявили, що відношення Уряду щодо намірів повстанських провідників „замиритися" скептичне. Дж. Гюс далі сказав, що ЗСА вважають, що контакт між опозиційними сторонами дає добрі надії, проте лише у тому випадку, якщо партизани припинять боротьбу і будуть „мирно співпрацювати в політичному житті країни".

ЯК ПЕРЕДАЮТЬ ЗАХІДНІ ДИПЛОМАТИ, афганські партизани в цілому ряді відчайдушних атак убили щонайменше 13 осіб у Кабулі, столиці Афганістану, минулого тижня. Всі жертви — це афганські вояки або комуністичні міліціонери. Дипломати також говорять, що вистріли порушують дуже часто нічну тишу то тут, то там в Кабулі. Очевидно, у відповідь на партизанські дії, афганські та совєтські війська провели чистку вулиць і обшуки домів.

НАСЕЛЕННЯ КИТАЮ ДОСЯГЛО 1,008,175,288 осіб. Це майже одна четверта частина населення всього людства, яке нараховує в даний час 4,5 більйона. Перепис населення в Китаї проводили 5,1 мільйона службовців, і він тривав понад чотири місяці. Перепис теж виявив, що в Китаї щодві секунди родиться дитина.

ЯПОНСЬКІ ПРОМИСЛОВЦІ ЕЛЕКТРОННОЇ рахувальної апаратури намагаються дістати якнайбільшу допомогу свого уряду, щоб мати змогу перемогти американські компанії у виробництві швидкодіючих компюторів, які є важливі для національної безпеки. Американські офіційні представники та університетські вчені повідомляють, що японська промисловість має значні успіхи в даній ділянці і що ЗСА можуть стати залежними від постачання із-за кордону так званих суперкомп'юторів, які використовуються у виробництві систем нового озброєння, а також у багатьох інших невійськових ділянках.

У ЧЕТВЕР, 27-ГО ЖОВТНЯ, ПОЧАЛИСЯ переговори між представниками ЗСА та СССР про продаж американської пшениці Совєтському Союзові. Президент Роналд Реґен запропонував продати 23 мільйони метричних тонн пшениці в додатку до 8 мільйонів тонн, проданих раніше. Деякі експерти американського ринку сумніваються, чи Совєтський Союз закупить цього року більшу кількість американської пшениці.

У ПІВДЕННІЙ АФРИЦІ ЗААРЕШТОВАНО ЗНОВУ 170 осіб 27-го жовтня на північ від Кейп Тавну в поселенні для чорних. Їх арештували під час ранішнього рейду на табір у пошуках за нелеґально перебуваючими там людьми. Таким чином кількість заарештованих за останній місяць дійшла до 2,000 осіб. Арештовані заплатять 75 долярів штрафу або будуть ув'язнені на 90 днів.

З БРЮССЕЛЮ ОФІЦІЙНІ ПРЕДСТАВНИКИ НАТО повідомили, що в четвер, 27-го жовтня, цивільні службовці штабу відбули двогодинний страйк. Вони припинили працю на дві години на знак протесту проти скорочення зарплати. Передбачають дальші дії, можливо навіть припинення порушення осінньої наради міністрів, якщо не буде досягнуто прогресу в переговорах про заробітну плату.

ПРЕДСТАВНИКИ ГРЕЦІЇ ТА ЗСА РОЗПОЧАЛИ переговори 27-го жовтня в Атенах, Греція, про майбутню долю американських військових баз на грецькій території. Перша зустріч мала на меті виробити процедуру переговорів, які можуть потривати від 6 до 9 місяців. Переговори стосуватимуться військової співпраці і договору про чотири летунські та онду морську базу, якими користуються ЗСА в Греціlї з 1953 року.

ТРИ ПОЛІЦАЇ ТА ДВІ ЦИВІЛЬНІ ОСОБИ БУЛИ вбиті 27-го жовтня на півострові Джаффна, Срі Лянка. У вбивстві обвинувачують екстремістську організацію, яка вимагає створення незалежної тамільської держави. Тамільська меншість саме заселює півострів Джаффна.

В Америці

ГЕНЕРАЛ РОБЕРТ С. КІНҐСТОН, КОМАНДИР американських збройних сил для вживання в надзвичайних кризах, заявив, що ці сили є в повній стадії зростання і вишколу. Тепер їх число виносить 230,000 членів американських сухопутніх сил, моряків, морської піхоти і летунства. В наступних місяцях це число має подвоїтися. Потенціяльні терени операцій тих спеціяльних американських збройних сил охоплюють 20 країн, переважно тих, що продукують нафту.

ГЕНЕРАЛ ДЕЙВИД ДЖОВНС, КОЛИШНІЙ шеф Об'єднаного штабу ЗСА, заявив 27-го жовтня, що кампанія за замороження нуклеарної зброї може причинитися до затримання проґресу у переговорах про зменшення стратеґічної зброї. Ген. Джовнс, що відійшов на емеритуру у липні, після 40-річної служби в американському летунстві, сказав, що кампанія ця при всій своїй привабливості може дати якраз протилежні наслідки, ніж ті, що їх прибічники її поставили собі за мету. „Справа полягає у перевірці. САЛТ-2 має невелику кількість зброї, що підлягатиме перевірці, але коли мова про загальне замороження, то вимоги перевірки — численні й різноманітні".

ФОНД ОХОРОНИ ДОВКІЛЛЛЯ ОПУБЛІКУВАВ документи Аґенції охорони довкілля, згідно з якими, у 15-55 місцевостях у стейті Міссурі знайдено присутність отруйних речовин. Наприклад, рівень діоксини, токсичного складника, так званого „Ейджент Орандж", в цих місцях набагато перевищує рівень його в Лав Каналі біля Ніяґара Фаллс, Н.Й., де, як відомо, був алярмуючий стан захворювань і народжувань дітей з абнормальностями. Ще інші 48 фунтів цієї надзвичайно небезпечної речовини, що її перевозили через цей стейт, невідомо, де знаходяться. Токсіологи попереджають, що діоксин може спричинити рак, різні шкірні недуги, у вагітних жінок — викидні, дефекти у новонароджених дітей та ушкодження нервової системи.

ДВА ПОЖАРИ В СЕРЕДУ 26-ГО ЖОВТНЯ В центральному Джерзі позбавили життя чотирьох осіб, загинула при тому 16-річна дівчина і 6-тилітня дитина. У другому будинку згоріли двоє старших людей. Пожари почалися раннім ранком, коли люди ще спали. У першому випадку згорів двоповерховий однородинний будинок, який, мабуть, загорівся від електричного товстера, а в другому випадку згорів дерев'яний будинок у містечку Рарітан в повіті Гантердон. З першої пожежі пожежники врятували вісім осіб, які знаходяться в лікарні, деякі з них у важкому стані.

МІСЬКА РАДА НЮ ЙОРКУ СХВАЛИЛА ЗАКОН, який буде вимагати дозволів для усіх крамниць в Ню Йорку, що продають фотоапарати, радіо, електронічне приладдя та перські килими. Цей закон має на цілі охороняти в першу чергу туристів перед ошуканством у таких крамницях, які обіцюють великі знижки цін, а на ділі ціни не відповідають якості товару.

З БЛИЗЬКИМИ ЗИМОВИМИ МІСЯЦЯМИ ЦІНА на оливу, що є головним засобом палива, зросла вже на 7 центів за ґальон. При тому інформують, що загосподарення оливним паливом є найнижче від 20-ох років. Беручи до уваги прогнози, що зима має бути гостра, треба сподіватися, що ціни на оливу ще піднесуться.

В МЕТРОПОЛІТАЛЬНОМУ МУЗЕЇ МИСТЕЦТВА в Ню Йорку починається виставка елліністичного мистецтва під назвою „В пошуках Олександра". Виставка вже побувала в інших містах ЗСА і є шостою з черги. Представники грецького уряду вважають, що ця виставка є найбільшою виставкою грецького старинного мистецтва за межами Греції. Виставка складається в основному з матеріялів, знайдених у могилі поблизу місцевости Верґіна в північній Греції. Спеціялісти вважають, що могила належала македонському цареві Филипові II, батькові Олександра Македонського. В могилі знайдено надзвичайно багато прикрашений масивний золотий вінок і золоту скриню. Ці предмети, а також кілька голов Олександра та мозаїка полювання на левів, зроблена з різнокольорових камінців, і знайдена в місцевостсі Пелля, є основними експонатами виставки.

Президент обороняє програму соціяльного забезпечення

Ґрейт Фоллс, Монт. — Промовляючи в цьому стейті у четвер, 28-го жовтня, президент Роналд Реґен, попередив виборців, що демократи плянували передати через заходи масової інформації „одну з найнечесніших безглуздих чуток", що, мовляв його Уряд збирається зменшити виплати соціяльного забезпечення. „Це є фальшивкою", — заявив Президент, намагаючись, нарешті, вияснити це питання, яке вже на протязі року турбує населення країни.

Президент заявив, що оздоровлення країни й укріплення кволої економіки не буде зроблене „за рахунок людей, які залежні від чеків соціяльного забезпечення". Президент закликав виборців, щоб вони в наступних пару днях перед виборами 2-го листопада не вірили закидам „протилежної сторони", тобто демократів, коли вони будуть вживати проти теперішньої Адміністрації справу зменшення допомоги соціяльного забезпечення у своїй передвиборчій кампанії.

Президент Реґен у своїх промовах в цих останніх перед виборами днях закидав Демократичній партії, що вона мріє привернути „Великий Уряд, що входить через вікна, попід дверима і попід комін".

Появиться книжка на пошану Лемківщини

Джерзі Сити, Н.Дж. — „Ой верше мій, верше", — збірка нарисів, писаних лемківським діялектом, авторкою яких є письменниця Іванна Савицька, появиться незабаром у продажі.

Збірка – альбом обіймає 18 нарисів, — 11 лемківським діялектом, 7 — літературною мовою — в яких авторка, роджена й вихована на Лемківщині, змальовує картини дитинства, будні і свята лемківського села, обрядовість і звичаї села Ялин, Сяніцького повіту, мальовничу красу природи і, врешті, — трагічну зустріч із сучасною дійсністю.

Іванна Савицька

В деяких розповідях вплетені тексти пісень. Пояснення незрозумілих діялектичних слів найде читач на останніх сторінках книжки.

Окрасою збірки-альбому є мистецькі світлини передових світливців і колекціонерів світлин як інж. Михайло Пежанський, інж. Олександер Пежанський, інж. Михайло Гайдук і мґр Володимир Лесняк.

Тридцять повносторінкових і 14 півсторінкових світлин (краєвиди, церкви, хати, господарства, ріка Сян, гніздо з лелеками, обличчя, квіти, а при кінці видання — страшна руїна з розп'ятим Христом на хресті) роблять видання унікальним.

Світлини, мистецько виконані покійним інж. М. Гайдуком, погодилися випозичити для збірки дружина Покійного Ольга. Світлини О. Пежанського випозичив інж. М. Пежанський.

Село Ялин, окружене польськими селами, відбивало ворожі затії, боронило

(Закінчення на стор. 4)

Побоюються наслідування чикаґівських злочинств

Трентон, Н. Дж. — Затурбовання, викликане вісьмома смертями від затруєних ціянкалієм капсульок Тайленолу і виявлення інших отруєних так званих „наполичкових" ліків, що їх можна купити без рецепти від лікаря, значно поглибилися у зв'язку зі святом „Галловін".

Турбота за безпеку дітей, що в день цього свята — 31-го жовтня, будуть ходити від хати до хати, а їх будуть обдаровувати цукерками, шоколядками, тісточками, яблуками і багатьма іншими ласощами, охопила не тільки батьків дітей, але й урядових осіб, що побоюються наслідувань чикаґівських й інших міст злочинств. В деяких громадах як це сталося у Вайнленд, Н. Дж. , тривога за дітей дійшла до таких розмірів, що там заборонено дітям ходити по хатах з „трик ор тріт". В інших місцевостях поліція закликала батьків супроводжувати дітей і обмежуватися лише своїм безпосереднім сусідством. Управи шкіл обіцяли принести дітям, які залишатья вдома, солодощі, а шпиталі зголосили свою готовість перевіряти цукерки рентґеновими машинами, які вживаються на летовищах. В столиці стейту губернатор Томас Кейн підписав у четвер, 28-го жовтня, закон про покарання 6-місячним ув'язненням осіб, що дадуть дітям цукерки, що отруєні, або в які вкладені голки чи подібні небезпечні речі.

СВОБОДА SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY
FOUNDED 1893

Svoboda USPS (30-420 ISSN 0274-6964) is published daily except Sundays, Mondays, and holidays by the Ukrainian National Association, Inc. at 30 Montgomery Street, Jersey City, N.J. 07302.

Subscription: 1 year — $40.00, 6 months — $22.00, 3 months — $12.00. UNA members 65¢ a month. Change of address — $1.00. Make chek or money orders payable to "Svoboda".

Postmaster: Send address changes to:
"Svoboda" • P.O. Box 346 • Jersey City, N.J. 07303

Second Class Postage paid at Jersey City, N.J.

1-ий Листопад — радісні роковини

Щорічне урочисте відзначування пам'ятного дня 1-го Листопада 1918 року, коли на львівській ратуші замаяв жовто-блакитний прапор, увійшло вже в традицію української спільноти в діяспорі. І відзначують цю подію українські люди без різниці обласного походження, без різниці приналежности до тієї чи іншої Церкви і без різниці приналежности до тієї чи іншої політичної партії чи групи. 1-ий Листопад — це свято української державности і воно не стосується тільки одного Львова, столиці тільки Галицької Землі, а стосується всієї України. Тому без уваги на те, чи і як хтось хоче ділити нас, українців, таке намагання безвиглядне: бо всі ми, українські люди, ставимося з пієтизмом до тих історичних подій і дат, які їх символізують, бо це доказ нашої державницької зрілости. І всі ми, відзначаючи світлу подію, яка сталася 1-го листопада 1918 року, єднаємося в тому самому єдиному бажанні, щоб жовто-блакитні прапори знову замаяли на ратушах усіх міст і містечок від Сяну по Кавказ, від Попраду по Дін.

Свідомо чи несвідомо — так якось сталося, що ми звикли відзначати роковини сумних, трагічних подій. Крути, Базар, роковини загину з ворожої руки світлих постатей українських змагань, які покищо закінчувалися прогрою. Але 1-ий Листопад 1918 року був радісним днем і згадувати про нього треба з почуттям гордости. Тому й роковини популярно званого „Листопадового Зриву" є радісними, а не сумними роковинами. Вони вимагають від нас вбачати у тій події з-перед 64-ох років гідний подиву порив до волі.

Він не приніс сподіваної волі, але треба дивитися на ту невдачу з історичної перспективи, як на невдачу тимчасову, проминальну, з вірою і переконанням, що не може такого бути, щоб великий, понад 40-мільйоновий нарід з тисячолітньою християнською культурою таки не здобув собі остаточно належної йому державницької волі.

Величезна більшість мешканців Львова — всі, за вийнятком гуртка втаємничений змовників, — вийшовши 1-го Листопада 1918 року на вулиці міста, були здивовані, заскочені. Українці відчували невимовну радість і мали почуття гордости і тріюмфу. Але почуття тріюмфу тривало коротко, бо зараз же розпочалися бої і відкрилася нова сторінка історії, скроплена рясно кров'ю двох народів.

І ця вся минувшина тяжить на українському і на польському народах по нинішній день. Польща впала і нас роздавила, — ствердив безсмертний Тарас. Але Польща „впала" не тільки у розподілах її з XVIII сторіччя, але й на наших очах вона переживає трагедію, коли її власні земляки, ставши на службу ворогові, гноблять рідний народ. І ми, українці, програвши визвольну війну-революцію над Дністром і Дніпром, втратили державність, а зберегли соборність у неволі. Але не навіки. Спадщиною українського визвольного зриву з-перед поверх 60-ти років стала державницька політична думка, схоплена геніяльним поетом у короткому „Заповіті".

Ми сумуємо, що жовто-блакитний прапор зник з львівської ратуші і що під червоними прапорами українці мають перетворитися у „совєтський народ" з московською мовою і культурою. Але ми також знаємо, що ніщо велике не приходить швидко і легко. Ми віримо, що змаг за українську державність не закінчився. Галицька земля видала Леґіон Українських Січових Стрільців, у Другій світовій війні постала „Дивізія Галичина", на Поліссі, Волині й у Карпатських горах воювала Українська Повстанська Армія, остання військова формація після Усусусів, Української Галицької Армії і Дієвої Армії УНР. Ніхто нам державної України не подарує. Минулі невдачі навчили нас, що державну Україну треба самим собі вибороти. Скорше чи пізніше буде новий історичний шанс і скорше чи пізніше українська правда таки переможе.

Степан Женецький

МІЛОВАН ДЖІЛАС ПРО СХІДНЬОЕВРОПЕЙСЬКІ КОМУНІСТИЧНІ КРАЇНИ

Мілована Джіласа, юґославського політичного діяча і письменника, цілком слушно називають у політичному світі деканом дисидентів. Свого часу він був найважливішою особою в Юґославії і наслідником юґославського комуністичного диктатора Тіта, як рівнож головним ідеологом Юґославської комуністичної партії. Але в 1954 році через розходження з Тітом щодо внутрішньої і зовнішньої політики він виступив з партії і став критикувати політику юґославського режиму.

В 1957 році появилася на Заході його книжка „Нова кляса", у якій він гостро критикував комунізм. Між іншими вадами комунізму Джілас назвав комуністичну партію, чи вірніше партійців, — упривілейованою елітою, яка більше дбає про забезпечення влади для себе, аніж про встановлення для „блага народу" безклясового суспільства, що його видумала хвора голова Маркса. За цю і наступні книжки з критикою комунізму Джіласа засудили на довгі роки тюрми. Але вийшовши на волю, він і далі пише критичні статті про комуністичну систему і друкує їх на Заході.

Під сучасну пору Джілас і його друга жінка Стефіка живуть на третьому поверсі багатомешканевого будинку в Беоґраді. З часом чимало його давніх приятелів відреклися від нього через його „неблагонадійність", і він жив майже осамітнено. Навіть після смерти Тіта і деякої лібералізації життя в Юґославії ризиковно приятелювати з таким „єретиком", як він сам себе називає.

Джілас радо приймає закордонних відвідувачів, чого юґославський режим (це таки не СССР) йому не забороняє. Нещодавно його відвідав американський журналіст, один із заступників редактора „Волл-Стріт Джорнел", Томас Дж. Брей, який провів з Джіласом розмову-інтерв'ю. Думки, висловлені Джіласом у розмові, дуже цікаві. Ось деякі з них.

Про економічну кризу в Юґославії

Розмову почав американський журналіст заввагою, що Юґославія, як і більшість комуністичних країн Східньої Европи, має великі борги в західніх країнах, сплатити які є понад її можливості. Чому це так?

Криза в Юґославії, — пояснив Джілас, — структуральна, отже — постійна криза, а не тимчасова, проминальна поява. Це дуже важливе — бачити різницю між кризою на Заході і кризою на Сході. Криза на Заході — це не криза системи. Він уважає, що західні суспільства переживуть сучасну кризу без значних внутрішніх змін. Натомість криза у східніх комуністичних країнах є іншого роду і ніхто не є певний, чи східні режими переживуть цю кризу без певних соціяльних труднощів, казав Джілас.

На питання, що є характеристичним у юґославській економічній кризі, Джілас відповів, що в ній є, розуміється, деякі фактори, подібні до західніх: проблема нафти, безробіття, інфляція. Але понад ними всіма є деякі специфічні юґославські фактори. Наприклад — відстале сільське господарство. Уряд Юґославії не має розумної аграрної політики. Найбільші господарства мають лиш по 10 гектарів. Розбудова юґославської індустрії, — пояснював Джілас, — була заснована на невластивій підставі: вона залежна від імпортованої технології і сирівців, що є дуже коштовним. Тому Юґославія має такі великі борги, з яких — він уважає — Юґославія неспроможна вив'язатися.

Чи не можна систему якось зреформувати? Адже ж Юґославія має дещо: децентралізовану економічну систему, ознакою якої є „робітниче самокерівництво", де вибрані комітети робітників назначують керівництво, що веде державне підприємство на базі ринкової орієнтації? — запитав журналіст, на що дістав відповідь, що комуністи (знизу), навіть якщо б хотіли, не можуть змінити ситуації, як щось не піддане зміні на партійній горі. Робітниче самокерівництво є цілковито штучне; воно насправді частина політичної партії, і тому, твердив Джілас, робітниче самокерівництво не може бути успішним, бо воно є частиною структури режиму.

— Але насправді, Юґославія є більше ліберальна, як інші східньоевропейські країни? — зауважив запитувач.

— Так, це правда, — була відповідь. — Проте система однієї партії, монополістичне правління партії над цілим суспільним життям, далі існує в Юґославії, як і в інших східньоевропейських країнах. Хоч Юґославія є більше ліберальною в духовій царині соціяльного життя, наприклад, у літературі, малярстві, музиці, ці вияви соціяльного життя є менше або більше вільні, але не можна говорити чи писати критики про революцію або про партію тощо, — казав Джілас: „Я нічого не можу публікувати, навіть перекладу ‚Втрачений рай' Мільтона".

Чому його далі переслідують? Джілас уважає, що це тому, що він був високим функціонером, а при тому сильно критикував і критикує комунізм і юґославський режим. Партія поборювала його довгі роки і тепер вона, на його думку, не може перестати: „Я вважаю, що Тіто був особисто зацікавлений у цій кампанії проти мене. Я ж бо не є звичайний опонент, я є щось, як єретик", — стверджував запитаний.

Про події в Польщі

Джілас сказав, що події в Польщі іншого роду, ніж у Мадярщині 1956 року, або в Чехо-Словаччині в 1968 році. В Мадярщині був бунт частини партії, молоді і деяких соціяльних груп, що існували перед захопленням Східньої Европи совєтами. В Чехо-Словаччині був бунт проводу партії. Натомість у Польщі проходить глибокий соціяльний і національний рух. Революція пов'язана тут з двома сильними питаннями: питанням влади і питанням власности. Обидва питання виявилися у Польщі у змаганнях між партією і „Солідарністю" відносно самокерівництва: хто буде кермувати економікою? Питання влади було виявлене на останньому конґресі „Солідарности", коли вільна профспілка зажадала вільних виборів. Він уважає, що процес, який проходить у

(Закінчення на стор. 4)

Ольга Соневицька

Перший Листопад

(Спогад з дитячих літ)

Минуло більше як 60 літ. Півстоліття і чотирнадцять років — великий, довгий, нестелений квітами час, невстелена рожами дорога життя. А все ж таки людина під впливом хвилини такої святочної, такої неповторної хвилини, може повернутися назад на більше, ніж півстоліття.

І постає в очах на всю широчінь картина — візія тієї України, за яку боролися; терпіли, живу історію якої творили і яку донесли аж за океан...

Перший Листопад 1918 року... Копичинці — моє рідне містечко на галицькому Поділлі... Темна осіння ніч... Десь на світанку стук у вікно... Батько швиденько одягнувся і вийшов з кількома січовими стрільцями...

— Що сталося? — питаємо ми, діти, стривожені.

— Батько пішов відбирати уряд від поляків, — сказала пошепки мати.

— Спіть спокійно ! Рано більше довідаємося.

Але мені вже не спалося до ранку.

Твориться велика містерія... Надійшла вимріяна хвилина, народжується Українська Держава. Як то тепер буде виглядати у нас?

• • •

— Вставайте діти, ми вже маємо свою державу, — говорить мати і жартує, — ви пішли спати за Австрії, а збудилися в Україні....

Як виглядає та Україна?

Ми біжимо до вікна. День прекрасний, тихий. Сонце продирається крізь осінню мряку, повітря тремтливо вібрує, чути дрижання телефонічних стовпів, ніби акомпаньямент до чару природи... Ото Україна! Як у казці! Довкола тиша така безмежна, що говоримо пошепки...

Дорогою їде поляк Юзеф Постемський, залізничий робітник: „Слава Ісусу Христу", вже не каже „Нех бендзє похвальони",... бо то Українська Держава !

Наш сусід, що приходив колоти дрова на підпал, заявив категорично: „Я називаюся Василь Хрін, а не Хшан, як мене кликали в дворі на роботі".

Оце Україна! Самі люди її відчувають і творять.

Долиною попід городи лунає спів: „Гей, на горі там женці жнуть"!... „Коло млина яворина"...! Це хлопці з сіл йдуть, ідуть до Народного Дому зголошуватися до військової скужби. Молоді, здорові, з піснею на устах... Оце Україна!

Біжимо через город побачити на власні очі майбутнє українське військо. Боже, як радісно! Плещемо в долоні, зриваємо рештки зеленого бадилля червоної кашки їм під ноги. Вони вітають нас помахом рук. Радіємо ми, дітвора!

• • •

Але візія розпливається, як хмаринка на небі... По цілому вільному світі сходяться в той пропам'ятний, незабутній, радісний час, де ще живуть вояки Української Армії, ті самі, що з сіл і містечок йшли колись до збірних станиць зголошуватися на службу Українській Державі. Хоч вони похилі літами, проте з ясним, а навіть вірлиним поглядом, бо візія Пешого Листопада стоїть як жива перед очима душі

Володимир Душник

ТУРЕЧЧИНА — ЗАГРОЖЕНИЙ БАСТІОН ЗАХІДНЬОГО СОЮЗУ

Туреччина ніколи не втішалася добрим насвітленням у історіографії не тільки українській, але також в історіографії інших европейських країн. Упродовж понад 500 років — від 1200 до 1765 — Україну руйнували татарсько-турецькі напади. Навіть бувши союзником козацької України за часів Хмельницького, Дорошенка чи Виговського, Туреччина зраджувала Україну, ламаючи договори, підписані з козацькими гетьманами; а цілий християнський світ у Европі добачував у Туреччині ворога християнства головно тоді, коли по програній Туреччини під Віднем Туреччина підбила християнські Балкани.

Під час Першої світової війни Туреччина стягнула на себе пляму варварської держави, коли турецький уряд вимордував 1,5 мільйона вірменів під підозрінням, що вірмени піддержували царську Росію.

Одначе при підписанні Берестейського договору 9-го лютого 1918 року між УНР і Центральними Державами, Туреччина вповні визнала Україну, як визнали її і Німеччина, Австро-Угорщина і Болгарія.

Сьогодні Туреччина є зовсім відмінною країною від тієї деспотичної монархії турецьких султанів. Поза Ізраїлем, Туреччина сьогодні є єдиною країною на Близькому Сході, яка пройшла і далі проходить процеси „вестернізації" і є вповні з'орієнтована на Захід. В порівнянні з іншими країнами Третього світу, Туреччина має відносно ліберально-демократичну конституцію. Стратеґічно Туреччина займає дуже важливе геополітичне положення на південно-східньому крилі НАТО.

Без Туреччини Америка і західньоевропейські країни не могли б спинити совєтську інвазію на Іран чи будь-яку іншу країну на Близькому Сході.

Одначе, Туреччина має довговіковий конфлікт з Грецією, а тим більше тепер, після часткової окупаціїн острова Кипру Туреччиною.

Турецько-грецький конфлікт являє з себе великі політичні труднощі як для НАТО, так і для ЗСА. Америка старається тримати „рівновагу" між цими двома ворожими країнами. Вашінґтон не може дозволити собі стати всеціло по боці Туреччини, яка є сильнішою під кожним оглядом за Грецію, отже і важливішою для НАТО начебто, бо Грецію Америка не сміє іґнорувати чи легковажити також. Тільки дипломатія високого калібру з боку Америки може творити рівновагу американського політичного впливу на Туреччину і Грецію.

Туреччина, хоч відносно сильна, має великі економічні труднощі, включно з високим безробіттям, закордонним заборгуванням, браком товарів першої потреби тощо. Щобільше, турецькій стабільності загрожує теж внутрішнє політичне замішання і навіть хаос, що їх створюють в країні мусулманські традиціоналісти та терористичні групи, як, наприклад, Турецька Народна Визвольна Армія і Таємна Армія за Визволення Вірменії. Хоч обидві групи крайньо ворожі одна до одної, їх проте єднає спільне бажання — обидві хочуть знівелювати західній вплив у Туреччині і обидві дістають допомогу від ПВО, Палестинської Визвольної Організації.

В додатку Совєтський Союз, не зважаючи на дипломатичні залицянки до Туреччини, насправді дуже вороже наставлений до Туреччини, знаючи її важливу ролю в системі НАТО.

Тому то греццько-турецький конфлікт ослаблює як Грецію, так і Туреччину і діє в інтересі совєтського московського імперіялізму. Америка й інші індустріяльні країни Европи, як Німеччина, Франція, Великобританія та інші, добре роблять, що піддержують Туреччину, бо це потрібне для більшої економічно-мілітарної стабілізації на цьому обшарі, розуміючи вірно також інтереси Греції. А ці обидві країни-сусіди повинні зрозуміти, що втримання їхньої незалежности є більш важливим, як їхні спори за Кипр чи інші кордонні непорозуміння.

ПРО ЦЕ І ТЕ

Про маратонський біг в Ню Йорку

Здається немає багато мешканців в Ню Йорку, які б це були свідомі того, що останньої неділі відбувся тут славний вже у цілому світі маратонський біг.

Того року до бігу на трасі 26 миль і 385 ярдів стануло 14,308 жінок і чоловіків 68-ох національностей різного віку та звання. Усіх їх однак лучило одне бажання: перебігти визначену трасу і тим показати свою фізичну завзятість.

Справді було щось неймовірне і захоплююче бачити ту величезну масу спортовців, що під звуки музики і оплесків тисяч глядачів бігли у цей прегарний осінній ранок вулицями найбільшого міста світу.

Але це не були лише спортовці, які бігли, щоб здобути рекорд і бути першуном. Серед тих 14 тисяч учасників була численна кількість таких, які бігли для власного самовдоволення або з інших зовсім особистих причин. Тому не диво, що преса, радіо та телевізія були виповнені історіями і описами не лише бігу побідників Альфонсо Салязара і Ґрети Вайц, але тих „звичайних" людей, що поставили собі за ціль пробігти до кінця, незалежно від часу і виснаження. Серед них ми бачили і 83-річного дідуся, який почав щоденно бігати, маючи 65 років життя, і вдруге ставав до маратонського бігу в Ню Йорку; ми бачили кельнера, що біг із тацею, на якій була пляшка і склянка, і вкінці ми не без зворушення приглядалися, як бігла дівчина на милицях, жертва невилічимої недуги.

Серед тих тисяч, у яких у кожного своя причина бігу та своя історія, шукали ми і за одним обличчям, яке ми знали. Але не було легко найти його, тимбільше, що ця людина не належала до перших трьох тисяч; навіть не знаємо, чи була вона у п'яти тисячах „першунів". А всеж історія цієї людини цікава і тільки в нашому фейлетоні її можете прочитати.

(Продовження на стор. 4)

Андрій Качор

60-РІЧЧЯ „ЧЕРВОНОЇ КАЛИНИ"

(В день Першого Листопада присвячую пам'яті О. Навроцького, П. Постолюка і Л. Лепкого)

II

Основоположники цієї кооперативи придумали найбільш щасливу назву, яка тільки й могла бути найкращою, а саме — видавництво „Червона Калина".

Для історії треба пригадати, як подає О. Навроцький у своїх недрукованих записках, що основуючі Загальні збори „Червоної Калини" відбулися в липні, 1921 року, в Народному Домі у Львові, в залі „Бесіди" у присутності 20 осіб. Між ними були, як пригадував собі О. Навроцький, — д-р Степан Шухевич, д-р Володимир Щуровський, д-р Богдан Гнатевич, проф. Юрій Полянський, ред. Роман Купчинський, ред. Лев Лепкий, ред. Дмитро Паліїв, Петро Постолюк, Іван Тиктор, Михайло Матчак, Петро Пасіка, Т. Мартинець, Осип Навроцький і інші, імен яких О. Навроцький не міг собі пригадати.

У Статистичному річнику Ревізійного Союзу Українських Кооператив, виданого в 1925 році, подано, що „Червона Калина", книгарсько-видавнича Спілка, кооператива з обмеженою порукою у Львові, була заснована в 1921 році і зареєстрована в торговельному суді у Львові 20 листопада 1921 року. Діяльність свою розпочала з початком 1922 року. Членом РСУК стала 23 березня 1922 року.

Очолювали „Червону Калину" семичленна Надзірна рада і п'ятичленна Управа. До Надзірної ради були обрані: д-р Степан Шухевич — голова, проф. Михайло Галущинський — заступник голови, проф. Юліян Полянський, — секретар, ред. Остап Павлів, Т. Мартинець, д-р В. Щуровський і П. Пасіка — члени.

До Управи спершу входили: Осип Навроцький, Петро Постолюк, Михайло Матчак, а їх заступниками були Лев Лепкий і Іван Тиктор; відтак, після 1930 року були в Управі О. Навроцький, П. Постолюк, Л. Лепкий, а заступниками були П. Пасіка і І. Тиктор.

Д-р С. Шухевич був головою Надзірної ради до кінця існування „Червоної Калини". Члени Надзірної ради мінялися. У різних роках, як подає О. Навроцький, до Надзірної ради входили Марко Кисілевський, адв. Іван Рудницький, Микола Бонковський, ред. Іван Кедрин-Рудницький, Дмитро Паліїв, д-р Богдан Гнатевич і інші. У 1933 р. до Ради були обрані: Ст. Шухевич — голова, М. Галущинський — заст, голови, члени — Т. Мартинець, Ю. Полянський, М. Терлецький, В. Щуровський і М. Матчак.

В адміністрації спершу працював Петро Постолюк, а опісля в різний час під проводом О. Навроцького працювали Євгенія Гретчин, Євгенія Зварич, Ярослава Кліш, Оленка Білик і Альбом Ґуралюк. Вони також у роках 1922-1932 вели адміністрацію „Літературно-Наукового Вісника", редактором якого був д-р Дмитро Донцов, і адміністрацію журналу „Зиз" в роках 1924-1933.

Редактором видань „Червоної Калини" спершу був Роман Купчинський, а відтак, коли він перейшов на працю редактора кооперативних видань Ревізійного Союзу Українських Кооператив, цю працю перебрав Лев Лепкий і її виконував аж до Другої світової війни.

„Червона Калина" видавала також свій власний журнал п. н. „Літопис Червоної Калини". Редактором цього журналу ввесь час був Василь Софронів-Левицький. Крім цього, за словами О. Навроцького, редакцію більших видань переводили І. Кедрин-Рудницький („Берестейський мир" і „Золоті Ворота"), д-р Богдан Гнатевич (Історія УСС) і спільно з мистцем І. Іванцем „Альбом УСС". У „Літописі" постійно співпрацював проф. Іван Кедрин, редагуючи бібліографію джерел до визвольних змагань.

Свою діяльність „Червона Калина" опирала на своєму членстві. У першому році свого існування вона мала тільки 103 члени, а під кінець свого існування стан членства переступив тисячку. Щоб стати членом, треба було одноразово вплатити 5 злотих польських вписового і принаймні один уділ, який спершу становив 12.50, а відтак 25 злотих. Члени одержували всі видання Ч. К. за пів ціни і календар безкоштовно.

Кооператива дуже скоро розвинула широку видавничу діяльність. Члени розуміли потреби видавництва і майже всі свої вплати за одержані видання висилали негайно, що дуже влегшувало працю адміністрації. Крім того широкий загал українського громадянства в краю і закордоном (Канада і ЗСА) підтримав цю важну діяльність „Червоної Калини", купуючи всі її видання, які на книжковому ринку були дуже популярні. Всі її видання були солідно опрацьовані авторами з різних закутків української землі, які пробували бути об'єктивними, якщо вони писали про наші останні визвольні змагання. „Червона Калина" друкувала в першу чергу спомини визначніших наших діячів, а також історичні та літературні твори, що насвітлювали змагання українського народу до самостійного державного життя.

• • •

Про діяльність „Червоної Калини" найкраще говорять її видання і тому про них треба окремо згадати, тобто назвати авторів і їх праці, поділяючи їх на три групи: спомини, історичні праці і літературні.

Спомини: Дмитро Дорошенко — „Мої спомини про недавнє минуле" (чотири частини); Євген Чикаленко — „Щоденник" (роки 1907-1917); М. Галаґан — „З моїх споминів" (три частини); В. Приходько — „Під сонцем Поділля"; Антін Крезуб (псевдонім Осипа Думіна) — „Партизани" (два томи); Всеволод Петрів — „Спомини" (чотири томи); Андрій Чайковський — „Чорні рядки"; Степан Шухевич — „Спомини" (п'ять томів); І. Калічак — „Записки четаря"; М. Брилинський — „Хрестний вогонь"; Олена Степанівна — „Напередодні великих подій"; О. Гайдукевич — „Було колись"; В. Ласовський — „Генерал Тарнавський"; В. Леонтович — „Хроніка родини Гречок"; В. Юрченко — „Шляхами на соловки (три томи); Ю. Шкрумеляк — „Поїзд мерців"; Е. Яворовський — „Серед куль і ґранат"; Софія Тобілевич — „Рідні гості".

Історичні праці: Микола Капустянський, ген. штабу генерал-хорунжий — „Похід Українських Армій на Київ-Одесу в 1919 році"; Ілля Борщак — „Мазепа", життя і пориви великого гетьмана, і його ж „Великий Мазепинець — Григорій Орлик"; Іван Кедрин-Рудницький (редактор) „Брестейський мир", спомини і матеріяли; Кость Левицький — „Великий зрив"; Т. Ґ.Масарик „Світова революція (переклад з чеської мови за дозволом автора); А. Крезуб (О. Думін) — „Історія Леґіону Українських Січових Стрільців", том І, і „Золоті Ворота", том II, історія визвольної боротьби України в монографіях, редактор І. Кедрин-Рудницький, обгортка І. Іванця, а внутрішнє оформлення Павла Ковжуна; Микола Голубець — „Історія Львова від найдавніших часів з додатком Л. Лепкого: „Львів у часах великої і визвольної війни"; О. Попович — „Відродження Буковини"; А. Тарнавський — „Історія IV Запорізького полку"; д-р Ганс Кох — „Договір з Денікіном"; Іван Максимчук — „Кожухів"; А. Крезуб — „Нарис українсько-польської війни в 1918-19 рр."; В. Січинський — „Чужинці про Україну"; М. К. — „За золотоверхий Київ"; „Між молотом і ковалом" — збірна праця; К. Поліщук — „При Центральній Раді".

Літературні твори: Роман Купчинський — „Заметіль", трилогія, три книжки; Федір Дудко — „В заграві", трилогія, три книжки; Богдан Лепкий — „Зірка", „Сотниківна", „Вадим", три книжки; Ю. Шкрумеляк — „Чота Крилатих"; В. Софронів — „Бо війна війною" і „Грішник"; С. Левицький — „Від Везувія до пісків Сагари", Ф. Дудко — „Глум"; Б. Лепкий — „От так собі" і „Слота"; М. Матіїв-Мельник — „На чорній дорозі"; Халіда Едіб — „В огні" (переклад); Володимир Лопушанський — „Перемога"; Степан Шухевич — „Видиш, брате мій" і „Невідомий"; Олесь Бабій — „Перші Стежі; М. Костів — „Джінґісхан гряде"; А. Вільшенко — „Життя і пригоди Цяпки-Скоропади"; Л. Лепкий — „Сон Івасика", сценічна картина.

До цього довгого списку і, мабуть, неповного треба ще додати 18 річників календаря-альманаха „Червоної Калини"; співаник „Сурма" і „Великий співаник Червоної Калини" за редакцією З. Лиська; місячник „Літопис Червоної Калини" та інші неперіодичні видання, — це буде видавничий балянс діяльности кооперативи „Червона Калина" у Львові, яка відновила свою діяльність на еміґрації в Німеччині (1949 р.), а тепер продовжує свою видавничу діяльність в Ню Йорку. Діяльність „Червоної Калини" на еміґрації — це окрема тема, яку може хтось опрацює з її теперішніх провідників.

Згадуючи про видавничу діяльність кооперативи „Червона Калина" у Львові, треба ще згадати про славні

(Продовження на ст. 3)

ДОРОГІ ЧЛЕНИ УНСОЮЗУ! ЗГІДНО З УХВАЛОЮ ГОЛОВНОГО ЕКЗЕКУТИВНОГО КОМІТЕТУ, КОЖНИЙ ЧЛЕН УНСОЮЗУ У ВІЦІ 0-65 РОКІВ МОЖЕ ПОДВОЇТИ СВОЄ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ БЕЗ ЛІКАРСЬКИХ ОГЛЯДИН. ТА АКЦІЯ НЕ ПІДЛЯГАЄ МАКСИМАЛЬНИМ СУМАМ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ І ТОМУ ВИКОРИСТАЙТЕ ТУ НЕБУВАЛУ НАГОДУ, ЯКА ТРИВАЄ ТІЛЬКИ ДО 31-го ГРУДНЯ 1982 РОКУ. ЗАПЕВНІТЬ ВАШИМ БЛИЗЬКИМ КРАЩУ МАЙБУТНІСТЬ.

АДМІНІСТРАЦІЯ ПРЕЗИДЕНТА РОНАЛДА Реґена повідомила, що дефіцит державного бюджету досягнув цього року рекордної суми — 110,7 більйона долярів. Фінансовий 1982 рік закінчився 30-го вересня і був він першим повним фінансовим роком Адміністрації президента Реґена. Дефіцит цього року був набагато вищий, ніж рекордовий дефіцит 1976 фінансового року президента Джералда Р.Форда. Але, враховуючи інфляцію, порівнюючи дефіцит з економікою як мірилом загального національного продукту, дефіцит 1982 року виявився меншим на 3,6 відсотка в порівнянні ¾ відсотка у 1976 році.

ЯК ПЕРЕДБАЧАЮТЬ ФАХІВЦІ, У ВИБОРАХ ДО Конґресу у наступний вівторок, 2-го листопада, очікується, що виборці з робітничої верстви населення в багато ширшому обсязі викажуть свою підтримку для кандидатів Демократичної партії, ніж це сталося у виборах 1980 року. Очікується, що велика частина робітників, що голосувала за президента Роналда Реґена й інших республіканців у минулих виборах, тепер, у зв'язку з рецесією і великим рівнем безробіття, віддасть свої голоси за демократичних кандидатів.

ХВИЛИНА СПІЛЬНОЇ МОЛИТВИ 1– ГО ЛИСТОПАДА

За 26-річним звичаєм всі ми, українці християни, об'єднуємося у дні 1-го листопада в нашому спільному молитовному поході в намірі нашої переслідуваної Церкви та за відродження християнської України.

Час Молитви за традицією синхронізований так, щоб ми всі об'єдналися у молитві дослівно в тій самій хвилині, де б ми не були і що б не робили.

Час Молитви визначено із думкою про Рідні Землі, щоб і там люди змогли помолитися, коли всі вдома, після праці, чи десь далеко насамоті, де їм в молитві ніхто не перешкодить. Отже, визначено Молитву на 22-гу годину ввечері в Україні. В інших країнах нашого поселення слід застосувати час, відповідний до цієї години.

Щорічний молитовний похід започатковано в 1955 році у 25-річчя знищення УАПЦ і в десятиліття ареш ту українських католицьких Владик. Спільна доля наших Церков, спільні мученики за віру предків, спільне бажання відродити прадідівську віру, спонукують нас всіх спільно помолитися на чужині за Божий мир на землі нашій, щоб і там могли наші брати й сестри вільно жити, спільно і свобідно визнавати Бога в Україні, як і ми Йому поклонятися, та закликаємо Ієрархів, духовенство і вірних до спільного відсвяткування тисячоліття хрищення України.

На протязі 26-ох років, що проминули з хвилини першої спільної молитви, донині організують Молитву спільно або поодиноко. Кожний повинен не тільки сам взяти участь у Молитві, але активно зорганізувати своє довкілля, щоб всі українські миряни включилися в Молитовний похід. Не сміє бути ні одного українця, що не помолився б разом із нашим загалом за переслідувану Українську Церкву, за її керманичів, за наших геройських мучеників, за всіх терплячих на засланні, по тюрмах, по концентраційних таборах за їхню мужність, витривалість у вірі, за перемогу правди, за відродження християнської України; за нашу єдність і згоду та за щасливий поворот на наші рідні землі.

Витворився звичай, що на спільну Молитву збираємося в одному місці (найкраще в церкві, каплиці чи у домашній молитовниці, залежно від обставин), часто молитву проводить священик. Коли ж священика немає, тоді Молитву проводить хтось із досвідчених мирян. Там, де ми не можемо зібратися на спільну Молитву, молимося самі. Залежно від обставин відриваємося на хвилину від праці, завжди пам'ятаючи про точний час, щоб злучитися спільно духом з усім українським народом і спільно молити Всевишнього Бога, Його Сина Ісуса Христа, Святого Духа і Матір Божу за вислухання наших молитов.

На кінець помолимося також за Митрополита Андрея Шептицького і щасливе та скоре переведення Беатифікації.

УКРАЇНСЬКИЙ ХРИСТИЯНСЬКИЙ РУХ
(Північнозахідня Гемісфера)

Д-р Михайло Головатий

Олбанська округа відзначила 40-ліття УПА

Трой, Н.Й. (І.Д.) — У неділю, 3-го жовтня ц.р., в українських церквах священики відправили Служби Божі в намірені українського народу, панахиди за поляглих героїв за волю України та виголосили відповідні проповіді. Під патронатом Окружного Комітету Відділів УККА Громадський комітет під проводом упівця В. Коцура зорганізував концерт для відзначення 40-ліття УПА. Перед концертом відбулася пресова конференція. Відкрив і проводив нею інж. Я. Спяк, голова Окружного Ко мітету УККА. Преставниця тройського щоденника „Таймс Рекорд" К. Бравн ставила запитання щодо УПА; відповідали їй д-р Р. Рахманний, інж. М. Свідерський, о. Куліш, Д. Хорват і О. Олековська. Вона подала в „Таймс Рекорд" з 10-го жовтня п.з. „Українці відзначили роковини армії" прихильну інформацію, навела відповіді Р. Рахманного та деякі місця з його книжки „В обороні української справи", а закінчила привітом конгресмена Саломона. Також „Тґе Реджістер Стар" у Гадсоні того ж дня подав прихильну згадку про 40-ліття, навів виїмки з доповіді ред. Р. Рахманного.

В год. 4.15 голова Громадського комітету В. Коцур відкрив концерт у шкільній залі у Вотервліті змістовним вступним словом про історичну ролю героїчної УПА у визвольній боротьбі українського народу за свою державу та передав ведення програми інж. М. Свідерському. При звуках упівського маршу „Гей, на півночі, на Волині", що його виконав ансамбль бандуристів „Гомін" під проводом В. Юркевича з Ірвінгтону, ввійшли прапороносці, колишні упівці й дивізійники, пластова й сумівська молодь та уставилися перед сценою.

Соліст С. Шкафаровський з Йонкерсу відспівав американський гимн у фортепіяновому супроводі Н. Семчук. Ансамбль „Гомін" проспівав „Молитву за Україну". Голова Об'єднання кол. вояків українських армій, В. Боднар, перевів апель ветеранів і організацій молоді. Упівець Д. Хорват прочитав наказ з приводу 40-ліття УПА. Ансамбль „Гомін" проспівав низку упівських пісень: „Я сьогодні від вас від'їжджаю" (соліст В. Юркевич), „З бандурою", „Завтра в далеку дорогу", „Тихий ліс", а пізніше — „В Чорному лісі", „Заплакали карії очі", „Зірвалася хуртовина", „Цвіте, цвіте калинонька", „Гей, степами" і як наддаток - „Полісся".

Інж. М. Свідерський прочитав привіт від провідника ОУН Я. Стецька, а о. І. Куліш представив доповідача д-ра Р. Рахманного з Монреалю.

Д-р Р. Рахманний у глибокообдуманій доповіді з'ясував родовід УПА, починаючи від визвольних змагань, УВО-ОУН та Карпатської Січі. Акт 30 червня 1941 року заскочив німців, бо революційна ОУН створила уряд, адміністрацію та почала творити свою збройну силу. В жовтні 1942 року відділи УПА вже були готові до збройного виступу і проти німецьких загарбників, і проти совєтських партизанів. Вони завдали великі втрати ворогам, врятували честь українського народу. УПА мала три групи: Північ, Південь і Захід, що виконали багато героїчних операцій на два фронти. УПА довго боронила Лемківщину перед виселенням лемків, але СССР, Польща й ЧСР зібрали великі сили, щоб перемогти УПА. Частина упівців дісталася на Захід і там засвідчила про боротьбу українського народу за свою державність. Без ніякої чужої помочі боротьба УПА на протязі понад 10 років засвідчила, що тільки орієнтація на власні сили, і під час війни і під час миру, при підтримці цілого народу, може довести до остаточного успіху. Західній світ переконався щойно від рейдучих частин про цю безприкладну боротьбу українського народу. Без самостійницької революційної ОУН УПА не могла б так довго боротися. Такої політичної сили не було під час визвольних змагань. Вкінці доповідач звернув увагу на наші Церкви в катакомбах, на рух опору, на відродження релігійного руху в Україні та привітав присутніх колишніх упівців.

Бас-баритон С.Шкафаровський проспівав „Бандуристе, орле сизий", „Ой ти, дівчино,з горіха зерня" і „Як давно в розлуці минали години" у фортепіяновому супроводі Наді Семчук. Отець І. Куліш прочитав привіт від кон-

(Закінчення на стор. 4)

60-річчя...

(Продовження зі стор. 2)

щорічні „Вечерниці Червоної Калини" у Львові, на які приїздили з усіх закутин Галичини колишні старшини та стрільці Українських Січових Стрільців і всіх інших частин Української Армії зі своїми дружинами, нареченими, а старша ґенерація привозила своїх синів і дочок. Ці вечерниці дуже популяризували діяльність „Червоної Калини", а рівночасно вони були також джерелом грошового прибутку на видавничу діяльність.

• • •

У видавничій діяльності „Червоної Калини" велику моральну і матеріяльну допомогу давала українська кооперація зі своїми крайовими централями (Ревізійний Союз Українських Кооператив, Центросоюз, Маслосоюз, Центробанк і Народна Торговля), які до видань „Червоної Калини" давали свої добре платні оголошення і поручали видання своїм працівникам, а рівночасно через свої окружні та повітові союзи і низові кооперативи допомагали у збутті цих видань, зокрема календарів, серед широкого загалу українського громадянства Західньої України.

Треба ще також згадати і про шкідливу, нищівну діяльність польського уряду, який при допомозі державної цензури намагався „Червону Калину" знищити. Для прикладу, як діяла польська цензура, згадаю тільки про одне видання „Золоті Ворота", що їх наклад коштував, за словами О. Навроцького, 25,000 злотих польських. Цензура сконфіскувала вже після видрукування книжки цілий наклад. Лише невелику частину накладу видавництво врятувало, висилаючи книжку своїм членам і деяким книгарням ще перед цензурою.

Цю книжку відтак по довгих заходах і інтервенціях наших послів у Варшаві головна команда Поліції у Варшаві звільнила від цензури і дозволила на її розпродаж, але... під умовою знищення цілого другого розділу книжки (стаття полковника Євгена Коновальця). Цю частину треба було порізати в друкарні на „січку" в присутності поліції, а далі виправити відповідно інші розділи, що спричиняло додаткові кошти. А таких випадків було дуже багато.

Більшість своїх видань, у тому і нецензурованих, „Червона Калина" переховувала в окремому маґазині при вулиці Сикстуській у Львові (про цей маґазин польська влада не знала), де, за словами О. Навроцького, назбиралося книжок вартости 95,000 злотих польських. Ці книжки здебільша були призначені на висилку поза межі Польщі, до ЗСА, Канади та інших країн.

Для кращої обслуги „Червона Калина" відкрила і вела свою власну книгарню, антикварню і випозичальню книжок у Золочеві, в домі „Української Каси" — це була одинока українська книгарня в цьому місті. У Львові було чотири українські книгарні, були і в інших містах Галичини українські книгарні і всі вони продавали видання „Червоної Калини".

З приходом большевиків до Львова у 1939 році „Червона Калина" мусіла припинити свою діяльність. У большевицькі руки потрапив і цей маґазин. Правдоподібно большевили всі ці видання знищили.

На цьому можу закінчити цю статтю, якою я хотів тільки пригадати українській громаді в діяспорі про велику, а тепер вже призабуту видавничу діяльність кооперативи „Червона Калина" у Львові. Пригадати її головних діячів, а особливо її керманичів Петра Постолюка, Льва Лепкого і Осипа Навроцького, які 60 років тому по неуспішних наших визвольних змаганнях не тільки не заломилися духом, але вміли зараз же зорганізувати і вести видавництво, метою якого було друкованим словом продовжувати боротьбу іншим способом, а саме — подати історію визвольних наших змагань колись і тепер, подати можливо якнайбільше об'єктивних коментарів до тієї історії, а також ширити і защеплювати серед загалу нашого громадянства ідею визвольної боротьби за створення української держави.

„Червона Калина" мала вплив і на Канаду, де під її впливом для ширення її видань, з ініціятиви старшин УГА інж. В. Топольницького та членів „Української Стрілецької Громади", засновано у 1930 році у Вінніпеґу кооперативну книгарню „Калина", яка стала піонером українського кооперативного руху у вільному світі і яка існує до сьогодні.

Ця згадка нехай буде подякою для всіх тих діячів і членів кооперативи „Червона Калина" за їхню довголітню успішню працю, а рівночасно нехай буде заохотою і для молодого покоління в діяспорі продовжувати подібну працю по всіх країнах нашого поселення, щоб наше молоде покоління у вільному світі знало і цінило правду про нашу батьківщину — Україну і цю правду ширило серед свого оточення, а згодом, коли назріє для цього пора — понесло цю правду в Україну, де про неї, нашу українську правду, тепер не можна говорити.

АВТОР РЕЦЕНЗІЇ

Автором рецензії п. заг. „Фортепіяновий концерт Таїси Богданської" („Свобода" ч. 202 з суботи 23-го жовтня), є Олена Мельничук — Ред.

Появиться книжка...

(Продовження зі стор. 1)

свою окремішнісь, та в мові трапляються польонізми. Авторка їх не міняла. А в тім, кожне лемківське село мало свої окремішності, не тільки мови, але й одягу, пісень і звичаїв.

В початковій стадії роботи над говіркою давав авторці цінні поради Михайло Форбанець. Остаточну мовну коректу, не міняючи слів, перевів мгр В. Лесняк.

Видання збірки лемківським діялектом натрапляло на непередбачені труднощі, і авторка рішилася засягнути опінії авторитету Архиєпископа-Митрополита Стефана Сулика, сина Лемківщини.

Митрополит, на окремій авдієнції, одобрив задум авторки, поблагословив її працю, як також погодився написати передмову до збірки і дати свою світлину, виявляючи зрозуміння вартости такого видання саме тепер.

Авдієнція відбулася у приявності Владики Роберта Москаля, якого рід теж водиться з Лемківщини.

Відомий добродій і жертводавець на культурні і наукові цілі, Володимир Возьний, син Теребовельської землі, уфундував видання своїми коштами.

Збірка „Ой верше мій, верше", появиться незабаром в альбомному форматі, на доброму папері, в полотняній обгортці, із золотим витиском.

Книжка друкується у видавництві „Свобода". Ціна книжки — 10 дол. (1 дол. на оплату пересилки). Замовляти можна в Svoboda Book store, 30 Montgomery St., Jersey City, N.J. 07302, або: Ivanna Sawycky, 100 Montgomery St., Jersey City, N.J. 07302.

Про маратонський...

(Продовження зі стор. 2)

Обличчя, за яким ми так пильно шукали, належить французькому скрипалеві, років 35, який має вже світову славу як соліст, а рівночасно є професором Паризької музичної консерваторії. Роз'їзджаючи по світі з концертами, він ствердив, що його фізична сила послаблюється браком спорту та надмірним харчуванням на постійних прийняттях. І ось, зближаючись до тридцятих років життя, він рішив, що бігання-це єдиний спорт, який можна вправляти все і всюди незалежно від кліматичних умовин, часу і обов'язків. З того часу стиль життя скрипаля зовсім змінився. Дощ чи погода, холод чи спека, він кожного дня біжить повні дві години. Він набрав фізичної тугости, яка допомагає йому у його музичній кар'єрі, він перестав гуляти після концертів і набрав такого спортового завзяття, що вже вдруге тепер приїхав до Ню Йорку, щоб взяти участь у маратонському бігу. І в тому бігу він не змагається за славу, не змагається за перше місце, а тільки і лише зі собою і своїми слабостями.

Це ще одна історія до тих численних, що їх пізнаємо при нагодах таких спортових подій. Шкода, що не можемо розповісти про хоча б одного українця з тих 14,000 змагунів. Чи таких немає між нами? А якщо немає, то яка причина? Брак витривалости, спортового духа чи життєвого завзяття? А скільки доброго розголосу можна б зробити для української справи при такій нагоді. Напевно більше, як палкими словами у власному вузькому крузі.

О-КА

Міловaн Джілас...

(Продовження зі стор. 2)

Польщі, не може бути здушений. Можна його придушити на якийсь час, але він буде зростати, і прийде час, що він вибухне. Якщо СССР вишле до Польщі свої війська, — це нічого не змінить. Навіть тоді, коли Польща була поділена між кількома державами, окупанти мали труднощі з поляками.

Чи можливі зміни в Совєтському Союзі

На дальшу відстань часу, — казав далі Джілас, — зміни можливі, але не в наступній декаді. Совєтський комунізм інакший. Це — мілітарна імперія. СССР був перетворений у мілітарну імперію за часів Сталіна. Внутрішньо такі системи, звичайно, розкладаються. „Я вважаю, — казав Джілас,— що совєтська система перебуває у стадії розкладу. Але це може довго продовжуватися, бо панівна кляса в Совєтському Союзі є відносно стабільна. Але, щоб оминути внутрішні проблеми, вона може розпочати поширення кордонів. Захід мусить бути сильним, якщо він хоче зберегти мир у світі і стримати совєтську експансію. Якщо це вдасться, процес розкладу (в СССР) пришвидшиться. У певному сенсі, Захід приречений бути сильним", — сказав Джілас.

Закінчилася розмова з Джіласом його увагою про пацифістичний рух у світі, що добивається „заморожения" нуклеарної зброї. Хоч Джілас сам уважає майбутню нуклеару війну катастрофою для всіх у світі, проте він каже, що військова сила Заходу в конвенційній зброї є великою запорукою того, що до нуклеарної війни в світі не дійде. На закінчення Міловaн Джілас сказав: „Ці пацифістичні рухи завжди існують в демократичних суспільствах. Хоч вони відіграють певну ролю, але вони не вирішують про мир і війну. Частогусто вони перебувають під впливом совєтської пропаганди за одностороннім роззброєнням (Заходу), але я — я є проти одностороннього роззброєння".

Олбанська...

(Продовження зі стор. 3)

гресмена Джералда Саломона. Він назвав День УПА днем великої гордости українського народу, а геройство УПА — одним з найбільш зворушливих приклaдів відваги у XX столітті. Боротьба УПА проти двох найбільш брутальних тоталітарних режимів в історії — це доказ, що правдиві герої ще ходять по землі. Ніколи не можемо забути тиранії, диктатури, тому, відзначаючи 40-ліття УПА, працюймо для вільної України.

Ольга Шкафаровська-Рудик з Йонкерсу продеклямувала поему Р. Завадовича „Рідний ліс" з великою експресією, по-мистецьки передавши різні моменти героїчної епопеї УПА, що залишило тривалі та глибокі враження про неї, як про найкращу мисткиню живого слова.

Національним гимном закінчено цей концерт, що був справді на високому рівні. Пізніше в залі Українського Клюбу у Вотервліті членки ОЖ-ОЧСУ приготовили прийняття для виступаючих гостей. Було теж і багато місцевих. Інж. М. Свідерський подякував усім гостям за гарну програму концерту, їм відспівано многоліття. Від „Гомону" подякував господарям О. Напора.